

Larsgårdens förskola Trygghetsplan

Läsår: 2016-2017

Innehållsförteckning

1. Grunduppgifter	3
1.1 Verksamhetsformer som omfattas av planen	3
1.2 Ansvariga för planen	3
1.3 Vår vision	3
1.4 Planen gäller från	4
1.5 Planen gäller till	4
1.6 Läsår	4
1.7 Barnens delaktighet	4
1.8 Vårdnadshavarnas delaktighet	4
1.9 Personalens delaktighet	4
1.10 Förankring av planen	5
2. Utvärdering	6
2.1 Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats	6
2.2 Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan	6
2.3 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan	6
2.4 Årets plan ska utvärderas senast	8
2.5 Beskriv hur årets plan ska utvärderas	8
2.6 Ansvarig för att årets plan utvärderas	9
3. Främjande insatser	10
4. Kartläggning	16
4.1 Kartläggningsmetoder	16
4.2 Områden som berörs i kartläggningen	16
4.3 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen	16
4.4 Hur personalen har involverats i kartläggningen	16
4.5 Resultat och analys	17
5. Förebyggande åtgärder	18
6. Rutiner för akuta situationer	18
6.1 Policy	18
6.2 Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling	18
6.3 Personal som barn och föräldrar kan vända sig till	19
6.4 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn	19
6.5 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal	19
6.6 Rutiner för uppföljning	20
6.7 Rutiner för dokumentation	20
6.8 Ansvarsförhållande	20

1. Grunduppgifter

1.1 Verksamhetsformer som omfattas av planen

Förskoleverksamhet, Larsgårdens förskola.

1.2 Ansvariga för planen

Förskolechef Marita Forss tillsammans med Anna Jakobsson.

1.3 Vår vision

Trygghetsarbete handlar om att skapa en förskola som är fri från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. En trygg vardag är en förutsättning för att lära och utvecklas.

Örebro kommuns trygghetsvision

I Örebros förskolor och skolor har vi en trygghetsvision. Den antogs av kommunfullmäktige 18 september 2002 och ser ut så här:

"Alla barn och ungdomar i Örebrokommun har rätt till en trygg miljö i förskolor och skolor. Ingen ska bli utsatt, kränkt eller mobbad. Detta är ett ansvar för varje vuxen, liksom för alla barn och ungdomar".

Sedan 1 januari 2009 regleras trygghetsarbetet i två regelverk, 6 kapitlet i Skollagen (2010:800) och 1-3 kap diskrimineringslagen (2008:567).

Från och med januari 2015 ingår bristande tillgänglighet som en form av diskriminering i diskrimineringslagen.

Larsgårdens trygghetsvision

Larsgårdens förskola ska vara en trygg miljö för både barn och vuxna. Nolltolerans ska råda mot all sorts diskriminering. Respekt för allas lika värde ska alltid stå i fokus.

1.4 Planen gäller från

2016-11-01

1.5 Planen gäller till

2017-10-31

1.6 Läsår

16-17

1.7 Barnens delaktighet

Barnen har intervjuats om hur de upplever sin miljö och hur de trivs. De har i dialog med personal delgett sina tankar om hur de vill ha det för att det ska fungera bra för dem. Vi tar oss tid att lyssna när de spontant vill berätta om sådant som berör dem. Vi har en tavla med bilder och lite text som tar upp trygghetsplanen som vi samtalar med barnen omkring. Den hänger i hallen så att alla kan se den. Vi uppmuntrar barnens goda beteenden. Vi uppmuntrar även dem att reagera och ta hjälp av vuxna vid trakasserier, diskriminering och kränkande behandling. Vi har kartlagt våra miljöer enligt husmodellen.

1.8 Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavare har svarat på lokala och centrala brukarenkäten som berör barnens dag på förskolan m.m. De samtalar direkt till oss om sina tankar och funderingar när det händer något. Öppen dialog kontinuerligt är en förutsättning för att nå våra mål. Vi har utvecklingssamtal med vårdnadshavarna minst en gång per termin då vi tar upp frågor om barnens trygghet.

1.9 Personalens delaktighet

All personal har ansvar att påverka innehållet i planen. Varje arbetslag följer upp arbetet på sin enhet enligt årshjulet. Trygghetsgruppen ansvarar för sammanställning och implementering av planen.

1.10 Förankring av planen

All personal har ett ansvar att läsa och arbeta efter planen.

All personal implementerar planen med barnen på respektive avdelning.

Vid inskolning, utvecklingssamtal och föräldrasammankomster får vårdnadshavarna information om trygghetsplanen.

Trygghetsplanen finns i sin helhet på Örebro kommuns hemsida samt på Unikum, där alla kan ta del av den.

Alla avdelningar har ett exemplar hängande på sin anslagstavla.

Trygghetsplanen diskuteras på AE möten.

2. Utvärdering

2.1 Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats

Vi har genomfört trygghetskartläggningar och intervjuat de äldsta barnen. Utvärderingen har skett inom arbetslaget i september. Vi har tittat på resultatet från lokala brukarenkäten som lämnades ut i mars och en handlingsplan har skrivits som vi sedan arbetat utifrån.

De svar vi fått visar på ett bra resultat av det arbete vi utför i förskolan

2.2 Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Förskolechef, trygghetsgruppen och all personal har varit med och utvärderat och alla fick komma till tals, barnen utifrån ålder och mognad.

Vårdnadshavare har kommit till tals genom samtal och lokala brukarenkäten.

2.3 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Samtliga vårdnadshavare som svarat på lokala brukarenkäten kände sig trygga att lämna sitt barn på förskolan och att deras barn känner sig tryggt i förskolan. Personalen arbetar nära barnen för att de ska vara trygga.

Likabehandling oavsett kön.

- Vårdnadshavare svarade i lokala brukarenkäten att pojkar och flickor ges samma möjlighet till utveckling och lärande. (13 svarade stämmer mycket bra och 3 stämmer bra)
- Alla kan oavsett kön och alla kan göra det de vill beroende på kunskapsnivå, inte kön. Några av de äldre barnen har haft synpunkter på vad som är flick- respektive pojk aktiviteter.
- Äldre pojkar har haft större tillgång till ett av rummen där de lekt mer rörliga lekar. För att fler ska få tillgång till rummet har vi möblerat om och delat av rummet.

Funktionsnedsättning.

- Vi har pratat med barnen om att man lär sig i olika takt. De som inte kan får vi hjälpa. Vi behöver bli bättre på att förmedla till barnen att det även gäller språk och uttal.

Religion och annan trosuppfattning.

- Vi har haft många dialoger omkring tro bland de äldre barnen. Vilka ord man får säga, vilken mat man kan äta osv. Barnen har lyssnat på andras synpunkter och accepterat att vi tycker olika och att alla får ha sin tro.

Könsöverskridande identitet.

- Vi har ett stort utbud av utklädningskläder så att barnen kan gå in i andra roller.
- Det har blivit en mycket större tolerans bland barnen hur man kan se ut eller bete sig. Ibland hörs dock kommentarer bland de äldre barnen eller av föräldrar om att pojkar/flickor inte kan ha vissa smycken, frisyror eller kläder eller utöva vissa intressen. Pedagogerna förklarar då att alla får se ut eller vara som de vill och vi ger exempel om vi kan på andra som bryter normen och är positiva förebilder.
- Det förekommer att barn påstår sig vara flicka om de är pojke eller pojke om de är flicka. Vi behöver lära oss mer om hur vi ska förhålla oss då.

Ålder.

- Alla barn på småbarnsavdelningen får pröva på lite svårare saker när personal är med.
- Vi uppmuntrar de lite äldre barnen att våga pröva och göra saker.
- Vi ser individen och dess kompetens och de får pröva efter förmåga.
- Vi ger positiv feedback

Etnisk tillhörighet.

- Barnen berättar och lär övriga barn och personal vissa ord och räknar på sitt språk. Vi frågar och uppmuntrar det ger stolthet.
- Vi har haft temavecka där barnen har berättat om sig själva, vad de tycker om, vad de vill bli, vilket ursprung de har mm. Det har gett mycket nya lärdomar för både barn och personal.

Kränkande behandling.

- Det behöver alltid finnas personal inom syn och hörhåll för att vägleda barnen så att inga kränkningar sker. Samtidigt behöver de äldre barnen lära sig att ta ansvar och kunna vara själva kortare stunder.
- Vi har lyckats få barnen att mera respektera varandras nej. Att man frågar innan man börjar ta saker från någon m.m. Barnen vet oftast i teorin vad som är rätt och fel men i praktiken kan det bli fel ibland. Vi behöver i större utsträckning belysa olika etiska dilemman med visuellt material och diskutera dem med barnen.
- Vi har aktivt använt ICDP i vardagen.

Sexuell läggning.

- Vi har pratat med barnen om att det är ok att vara exempelvis två mammor som hör ihop i leken.
- Vi har böcker och cd sagor där olika familjebildningar varit representerade.
- Vi har pratat med barnen om att man kan vara kär i vem man vill, pojke kan vara kär i pojke, flicka i flicka, men att bara en kvinna och man” kan göra barn.”

2.4 Årets plan ska utvärderas senast

Delutvärdering i april samt slututvärdering i september 2017

2.5 Beskriv hur årets plan ska utvärderas

All personal ska utvärdera Trygghetsplanen på respektive avdelning. Trygghetsgruppen sammanställer utvärderingarna till en helhet som gäller för hela förskolan. Avdelningarna arbetar vidare med sina specifika utvecklingsområden samt de större övergripande åtgärderna som gäller för förskolan.

Under året 16-17 använder vi oss av Trygghetskartläggningen enligt årshjulet, 2 ggr/termin, samt vid behov. Sammanställningarna lämnas till trygghetsgruppen.

Vi kartlägger verksamheten enligt husmodellen. Den hjälper oss att se riskområden på avdelningarna och därmed kan vi förändra våra rutiner, förhållningssätt etc för att minska risken för diskriminering i detta område.

De äldsta barnen ska vara med och utvärdera den enkla Trygghetsplanen. De ska också få svara på en trygghetsintervju varje termin. Vårdnadshavarna besvarar brukarenkäten i mars 2017. Brukarenkätena sammanställs och utvärderas avdelningsvis. Resultatet skickas till

förskolechefen samt trygghetsgruppen. Vi arbetar med enkäterna både avdelningsvis samt gemensamt inom hela förskolan. Vi gör en handlingsplan utifrån de prioriterade områdena för vår förskola utifrån den centrala brukarenkäten

2.6 Ansvarig för att årets plan utvärderas

Ansvarig för att årets plan utvärderas är förskolechef Marita Fors.

3. Främjande insatser

Kön

Mål och uppföljning

Vår förskola ska genomsyras av ett genusperspektiv för att öka jämställdheten. Inga barn ska bli diskriminerade eller utsatta för kränkande behandling på grund av kön.

Insats

All personal genomför observationer i lekmiljöerna på avdelningen. Viktiga frågor att ställa är:

- vad erbjuder vi för material i respektive rum/hörna?
- vilka leker i vilka rum/hörnor?
- väljer pojkar/flickor alltid samma material?
- kan vi möblera på ett annat sätt för att främja könsneutrala lekar?

All personal ska läsa och diskutera avsnittet om kön i ”Normkritiska metoder” av Aisha Lundgren. (Se bilaga 1)

Pedagogerna lånar böcker på biblioteket där olika sätt att vara flicka och pojke på synliggörs. T ex starka modiga flickor/pojkar och mjuka försiktiga flickor/pojkar.

All personal är medveten i sitt bemötande av barnet.

Vi ställer oss följande frågor:

- bemöter vi barnen lika/olika utifrån kön?
- vad bemöter vi först, barnets yttre eller inre?
- hur leder vi in barnen i leken?

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

171031

Funktionsnedsättning

Mål och uppföljning

På våra förskolor ska inget barn känna sig utsatt för diskriminering eller trakasserier på grund av funktionsnedsättning

Insats

- Grunden är pedagogens medvetenhet genom att få kunskaper om den aktuella funktionsnedsättningen via föräldrars kunskaper, litteratur och annan sakkunnig personal.
- Se över den fysiska miljön utifrån den aktuella funktionsnedsättningen.
- Läs böcker om funktionsnedsättningar för barngruppen.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

När ett barn i behov av stöd skolas in eller när behov uppstår.

Religion och annan trosuppfattning

Mål och uppföljning

På vår förskola ska barn oavsett religion eller annan trosuppfattning ha samma rättigheter och möjligheter. Inga barn ska känna sig utsatta för diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning

Insats

- Visa intresse och ta reda på familjens religion.
- Samtala och våga fråga.
- Använda föräldrarnas kunskaper att berätta om sin religion.
- Vara lyhörd för föräldrarnas önskemål.
- Under inskolningen tar vi reda på och dokumenterar så mycket som möjligt om barnets familjs religion.
- Ta tillvara kunskapen hos de pedagoger som har en annan religion eller annan trosuppfattning.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

171031

Könsöverskridande identitet

Mål och uppföljning

Vår förskola ska jobba för ökad förståelse för könsöverskridande identitet eller uttryck. Inga barn ska känna sig utsatta för diskriminering eller trakasserier på grund av könsöverskridande identitet eller könsuttryck.

Insats

- Grunden är pedagogernas medvetenhet. Att vi vågar fråga och prata när vi möter barn som vill vara det motsatta könet.
- Vi arbetar för att öka pedagogernas medvetenhet genom litteratur och diskussioner omkring frågeställningar som är aktuella på förskolan.
- Vi ser till att det finns varierat utbud av utklädningskläder för båda könen och vi uppmuntrar barnens identitetsprovande i leken.
- Vi accepterar barn som provar det andra könsuttrycket.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

171031

Ålder

Mål och uppföljning

På vår förskola ska alla barn oavsett ålder ha samma rättigheter och möjligheter. Inga barn ska känna sig utsatt för diskriminering eller trakasserier på grund av ålder

Insats

- Vi jobbar med att öka pedagogernas medvetenhet genom diskussioner.
- Vi tittar igenom miljön, vilket utbud finns, leksaker, teknik, sånger, böcker och material.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

171031

Etnisk tillhörighet

Mål och uppföljning

På vår förskola ska alla barn oavsett etnisk tillhörighet ha samma rättigheter. Inga barn ska känna sig åsidosatta eller kränkta på grund av etnisk tillhörighet

Insats

- Visar intresse och tar reda på barnets etniska tillhörighet, traditioner o.s.v.
- Våga samtala och fråga.
- Visa likheter vad gäller språk, traditioner och vanor.
- Vi personal diskuterar och reflekterar alltid värdegrundsfrågor.
- Ta vara på de föreläsningar kring kulturer som erbjuds.
- Använda oss av böcker, sagor och media ex. www.ur.se på andra språk.
- Använda oss av vårdnadshavares kunskaper och erfarenheter för att berätta om sin kultur, olika högtider, mat, sånger mm.
- Inköp av multireligiösa almanackan och uppmärksamma högtider för andra kulturer som finns representerade i barngruppen.
- Vid inskolning tas så mycket som möjligt redas på om barnets etniska tillhörighet. Vi måste också vara lyhörda och respektera om vårdnadshavare tycker det är jobbigt och ej vill berätta så mycket om sin bakgrund.
- Skriv gärna viktiga saker i anhörighetspärmen så all ny personal lätt kan läsa sig till information.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

171031

Kränkande behandling

Mål och uppföljning

På vår förskola har vi nolltolerans till alla former av handlingar som kan upplevas kränkande av det enskilda barnet

Insats

- Verksamheten ska genomsyras av förhållningssättet ICDP, vägledande samspel.
- All personal ska vara delaktiga och lyhörda i den dagliga verksamheten.
- Barnen får svara på frågor som rör deras trygghet/kompisar mm två ggr om året. Vårdnadshavare får svara på frågor på brukarenkät en gång om året.
- Vi utvecklar barnens förmåga till empati och respekt för allas lika värde och ger dem redskap för att lösa konflikter.
- Vi låter barn efter förmåga vara delaktiga i framtagandet av trygghetsplanen.
- All personal är goda förebilder.
- Vi ska genom en öppen dialog vara lyhörda för om personal kränker barn.
- Ta hjälp av olika pedagogiska material såsom ”Sol och is” och ”Start” i diskussioner med barnen.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

171031

Sexuell läggning

Mål och uppföljning

På vår Förskola ska inget barn känna sig utsatt för diskriminering eller trakasserier på grund av sexuell läggning eller familjebildning. Alla barn ska få känna stolthet över sin familj.

Insats

- Grunden är pedagogernas medvetenhet som ökas genom att ex lyssna på föreläsningar.
- Vi visar intresse och förståelse för olika familjebildningar.
- Ser till att det i samarbete med biblioteket finns böcker kring olika familjekonstellationer.
- Vi bemöter barnen i deras frågeställningar kring ämnet.
- Vi ser till att det finns ett brett utbud av utklädningskläder för båda könen.
- Vi ser till att låna böcker kring olika familjekonstellationer i samarbete med biblioteket.
- Vi bemöter barnen i deras frågeställningar kring ämnet.

Ansvarig

All personal.

Datum när det ska vara klart

2017-10-31

4. Kartläggning

4.1 Kartläggningsmetoder

Trygghetsintervjuer genomförs varje termin med 4-6 åringarna. Trygghetsobservationer på respektive avdelning samt ”Kartläggning trygghetsarbetet” flik 9 i Systematiskt kvalitetsarbets pärmen. Lokal och central brukarenkät ska genomföras varje vårtermin. Dagliga samtal med barnen och dess vårdnadshavare samt utvecklingssamtal.

4.2 Områden som berörs i kartläggningen

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

4.3 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen

Vid varje terminsstart arbetar vi med att skapa en bra start för alla barn och vårdnadshavare. Vid inskolningar av nya barn sker samtal med vårdnadshavare där vi får reda på viktig information som rör barnet. Under utvecklingssamtalen delger personal och vårdnadshavare varandra om barnens trivsel och trygghet under deras förskoletid och vi berättar om vårt trygghetsarbete. Genom lokala och centrala brukarenkäten har vårdnadshavare kunnat komma till tals. Genom samtal med barnen närhelst det visat behov. Vid trygghets intervjuer som sker med 4-6 åringarna varje termin.

4.4 Hur personalen har involverats i kartläggningen

Under Apt- och AE möten deltar personalen aktivt i diskussioner omkring trygghetsfrågorna. Föreläsningar som ordnas genom förskolechef eller andra organisationer. Läser och delger varandra artiklar i tidningar och tipsar om olika böcker. Resultatet från lokala och centrala brukarenkäten diskuteras och en handlingsplan utifrån förbättringsområden skrivs.

4. 5 Resultat och analys

Där vuxna ej är med kan kränkningar ske. Därför strävar vi mot att alltid ha vuxen närvaro. En pedagog finns på plats och de/den andra är ”springare”.

Vi delar barnen i mindre grupper för lugnare miljö.

Vi arbetar med att göra vår miljö mer inbjudande och kreativ för att öka barnens intresse och koncentration.

Vi behöver prata trygghetsfrågor och belysa olika dilemman oftare med barnen, gärna med hjälp av visuellt material.

5. Förebyggande åtgärder

Kränkande behandling, kön, ålder, funktionsnedsättning, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning och könsidentitet eller könsuttryck.

Mål och uppföljning

Rofyllda leksituationer

- Ha en miljö som uppmuntrar till lek i mindre grupper.

Åtgärd

- Personalen håller god uppsikt över alla platser där barnen vistas ute och inne.
- Går aktivt in i situationer när det uppstår och samtalar om händelsen.
- Personal är med i lekar och spel och är bra förebilder.
- Håller en god kommunikation mellan personalen om händelser som skett under dagen.

6. Rutiner för akuta situationer

6.1 Policy

Det ska råda nolltolerans mot trakasserier och kränkande behandling i vår förskola.

6.2 Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

Personalen håller god uppsikt över alla platser där barn leker inom- och utomhus. Det finns alltid minst en anställd i närhet av barnen.

6.3 Personal som barn och föräldrar kan vända sig till

Trygghetsgruppen

Personal, barn och föräldrar kan alltid vända sig till:

Förskolechef:	Marita Forss	019-212619
Specialpedagog:	Linda Ekelund	019-213073
Lars Wivallius förskola:	Emina Isovich	019-212662
	Lotta Windefelt	019-212668
Sagens förskola:	Åsa Albertsson	019-212625
	Carina Fransson	019-212624
Larsgårdens förskola:	Anna Jakobsson	019-212621
Lillstugans förskola:	Eva-Lena Sundberg	019-212681
	Christian Melberg	019-212685

Självklart har all personal ett ansvar och vårdnadshavarna kan därför vända sig till all personal på förskolan.

6.4 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn

- Personal som får kännedom om att ett barn upplever sig kränkt ska samma dag skriftligen anmäla detta till förskolechefen.
- Utredningen ska alltid ske med all möjlig hänsyn till den utsatte och övriga inblandade.
Utredningen bör allsidigt belysa vad som inträffat och omfatta både den som blivit utsatt och den/de som utövat kränkningen.
- Vårdnadshavare till barn som är inblandade (både den kränkte och de som kränkt) ska informeras samma dag.
- Vid varje enskilt fall bör en bedömning göras av hur allvarlig kränkningen är, om anmälan till socialtjänsten eller polis ska göras och om förskolan behöver ta hjälp av andra lämpliga personer som till exempel psykolog.

6.5 Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal

- När personal uppmärksammar att en annan vuxen kränker ett barn förväntas man samtala med berörd vuxen och stoppa direkt!
Förskolechefen informeras skriftligt.
- Förskolechefen gör anmälan till verksamhetschef som då ansvarar för utredning och åtgärder.
- Den som blir ansvarig för utredningen informerar vårdnadshavare och utser vem/vilka som utför utredningen.

- Individuell åtgärds-/utvecklingsplan upprättas för den personal som utsatt barn för kränkning. Återkoppling görs till vårdnadshavare.
- Handlingsplanen ska följas upp och utvärderas. För detta ansvarar ansvarig utredare.

Om du som vårdnadshavare uppmärksammar att personal kränker barn bör du genast kontakta förskolechefen

6.6 Rutiner för uppföljning

- Efter en kränkning förekommit följer vi alltid upp den. Vid kränkningar träffas de inblandade för att följa upp de åtgärder som vidtagits.
- Ansvarig för uppföljningen är förskolechef tillsammans med den personal som utrett händelsen. Uppföljningen dokumenteras alltid.
- För att följa upp om det finns något mönster i kränkningarna går all dokumentation igenom en gång om året, i samband med att en ny trygghetsplan upprättas. Kartläggningarna från resp avdelning samt blanketterna "Tjänsteanteckning barn/elev" och "Utredning om diskriminering och kränkande behandling i förskola och skola" används.

6.7 Rutiner för dokumentation

- Alla händelser dokumenteras skriftligt, av den personal som sett eller fått kännedom om en kränkning, via blanketten "Tjänsteanteckning barn/elev" som finns på Intranätet.
- Vid allvarigare kränkningar eller upprepade kränkningar görs en utredning som dokumenteras via blanketten "Utredning om diskriminering och kränkande behandling i förskola och skola" som finns på Intranätet.

6.8 Ansvarsförhållande

Förskolechef Marita Forss är ytterst ansvarig.

All personal på förskolan har ett ansvar att arbeta efter planen.

Bilaga 1

Normkritiska metoder

- konkret likabehandlingsarbete i förskolan

Kön

Hur ser det ut hos er?

Vilka normer kring kön finns på er förskola? Hur kommer normer kring kön till uttryck på er förskola?

Granska er verksamhet t ex med hjälp av metoderna under "Ramverk - ett normkritiskt arbetssätt".

Samhällsnormerna kring kön i Sverige är något som granskats i mycket högre grad än normer kopplade till övriga diskrimineringsgrunder. Att diskrimineringsgrunden kön är det område vi ofta känner oss mest "hemma" i är inte konstigt med tanke på det länge pågående svenska jämställdhetspolitiska samhällsprojektet och dess medvetandehöjande verkan, både på privatliv och yrkesliv.

Normerna kring kön i Sverige har ändrats med hjälp av jämställdhetspolitiska insatser och genusmedvetenhet inom olika samhällsinstitutioner, men trots detta kvarstår många traditionella könsmonster.

Kvinnor förväntas fortfarande ta huvudansvaret för hem och barn medan män förväntas vara produktiva familjeförsörjare. Flickor förväntas fortfarande i hög grad bry sig om sitt utseende och sin femininitet och pojkar förväntas vara aktiva, utåtriktade och sportintresserade. Ideal och normer har justerats - en flicka ses inte som "ofeminin" om hon sportar och är utåtriktad, men då bör hon också bevara ett feminint "uttryck"/utseende för att undgå kritik. En pojke som är omhändertagande kan ses som okej men att han bevarar sin maskulinitet är kanske än mer viktigt, för att inte ses som "udda".

På ett samhällsplan kan femininitet ses som generellt underordnat maskulinitet. Detta innebär att en kvinna/flicka kan närma sig maskulina beteenden och fortfarande ha kvar sin "status", kanske till och med höja den. Men en man/pojke som närmar sig feminina beteenden eller intresseområden i högre grad riskerar att ses som "udda" och "omanlig"- och få sin status sänkt.

Så; trots vårt långtida medvetna arbete mot begränsande könsmonster lever de traditionella värdena kopplade till kön kvar. Forskning om genus i förskolan visar också att pedagoger fortfarande bemöter flickor och pojkar olika - i tonfall, krav och förväntningar - vi har en teoretisk genusmedvetenhet men de pedagogiska vardagspraktikerna tycks vara tröga att förändra.

Normbevarande praktiker kring kön är sådant vi gör, säger, väljer och förväntar oss som förstärker och bekräftar könsnormerna. Det kan vara att

förvänta sig tuffhet och tålighet hos pojkar och intresse för kläder och skapande hos flickor.

Det handlar också ofta om att reagera olika/olika mycket på flickors och pojkars beteenden och att bemöta dem med olika språkbruk och tonfall. Att hela tiden tilltala barn med könstillhörighet t ex "Hej tjejen!" eller "Kom nu killar!" förstärker könskodningen och könsuppdelningen och "tränar" barnen i att kön spelar roll - för vilka du kan likna och känna samhörighet med, vilka du "passar ihop med", vilka du kan/bör leka med och även vilka sammanhang du *inte* med samma naturlighet tillhör. Vi förstärker också könsskillnad genom att forma våra miljöer och använda material som följer traditionella könsmonster.

Normbevarande praktiker som vi behöver få syn på kan vara:

- Att förvänta oss mer ansvarstagande av flickor än pojkar - observera och granska projekt och vardagliga praktiker för att få syn på detta! (vem "hjälper till", vem får "gå först", vem framställs som "föredöme", vem får hjälp av pedagogen..)
- Att reagera starkare mot flickor som är utåtagerande och ljudliga än pojkar - observera för att få syn på detta!
- Att tala med olika tonfall, och om olika intresseområden, med flickor och pojkar - observera för att få syn på detta! (vanligt är mjukare tonfall, längre meningar och mer utvecklat språk i samtal med flickor - och fler "kommandon", kortare samtal och mer "action"-ord med pojkar.
- Att förvänta oss traditionella beteenden och kategoriseringar - att se "pojkggruppen" som stökig och "flickgruppen" som lugn trots att det sannolikt finns olikheter *inom* gruppen.
- Att tilltala grupper efter könstillhörighet - t ex "kom nu tjejer/killar!"
- Att kritisera barn som inte följer normen och/eller beskriva dem som annorlunda - t ex att kalla en aktiv flicka för pojkflicka eller en lugn pojke för "tjejig".
- Att utforma miljöer enligt traditionell könsnorm. Detta innebär att ha bilar och byggmaterial i en del av lokalerna och dockor, köksmöbler och utklädningskläder i en annan. Att dela upp material och miljöer enligt den traditionella könsnormen förstärker, "förtydligar" och tränar barnen i traditionella praktiker: separering av könen och en könskodning av material. Kön-material-leksaker-lekar-färger kategoriseras och delas upp enligt ett ständigt återkommande (köns)samhällsmönster.
- Att läsa böcker med främst pojkar i huvudrollerna.

Vad kan en göra då?..

Normkritiska/normkreativa metoder kan vara:

Att få syn på våra förväntningar och utmana dem - att aktivt välja att ge ansvar, uppmärksamhet och ställa krav på *olika barn*, inte alltid enligt samma mönster. För att veta hur vi ska välja att agera måste vi observera vårt arbete och få syn på

vilka mönster som finns hos oss, därefter kan utmana vårt agerande och göra annorlunda.

Observera pedagogers agerande och se mönster för våra reaktioner på barns beteenden. Om vi reagerar olika på pojkars och flickors beteenden bör vi diskutera varför och sedan välja nya/andra förhållningssätt som inte är könsstyrda.

Få syn på skillnader i tonfall och samtalsämnen med pojkar/flickor. Välja ett annat tilltal om vi märker att vi könskodat vårt språk. Antingen kan vi välja ett "neutralt" tilltal som låter lika till pojkar och flickor eller välja att kasta om värden och queera våra samtal - t ex genom att låta actionbilder/kläder/färger/intressen få andra positiva benämningar (hjältar kan vara söta, dinosaurier intressanta eller vackra och en rosa tyllkjol kan vara spännande eller cool.) Att undvika att kategorisera barnen efter kön. Det finns inget som säger att en grupp med barn som råkar ha samma kön nödvändigtvis behöver ha något gemensamt. Ha könsblandade grupper i projekt och aktiviteter, dela in barnen i grupper efter intressen eller i lekgrupper där barn som vanligtvis inte leker tillsammans får prova att leka.

Undvik att tilltala barnen med könstillhörighet. Tilltala alla människor med namn eller neutrala begrepp t ex "God morgon kompis!" eller "Hur mår du idag Maja" istället för "God morgon/Hur mår du tjejen!". Använd inte heller kön för att definiera en grupp, undvik tilltal av typen: "Kom killar!"

Undvik att "klassificera" barnen könskodat. Tala om och lyft fram allas olika egenskaper och förmågor utan att koppla dessa till kön. Kalle kan vara väldigt bra på samspel och rollerkar medan Maja är mycket intresserad av cykling och klättring utan att vi spekulerar i ifall dessa intressen/förmågor har något med kön att göra.

Blanda material och möblera miljöer på icke traditionella sätt: låt lego, kapla och klossar vara tillsammans med dockhus och små figurer/dockor. Bilar och garage kan samsas med skapande - tunnlar, broar kan skapas av kartong och färger och bilken kan utvecklas till mer än "bara köra". Färgglada ponnyer och glitterfeer kan bo i samma fantasivärld som dinosaurier och vilda djur...osv. Det finns förstås tusen sätt att blanda material och möblera på nya sätt - ett bra och kreativt sätt att arbeta normkritiskt!

Måna om att hitta barnböcker med flickor i huvudrollen när ni köper in/lånar böcker.

Bilaga 2

TRYGGHETSINTERVJU

Frågor till barnen om deras trivsel på förskolan.

Intervjun skall besvaras i november och april.

- Frågorna ska ses som ett stöd i intervjun för personalen.
- Tänk på att vara lyhörd för de svar som kommer så att du kan följa upp med följdfrågor om det behövs för att tydliggöra vad barnet menar.
- Låt gärna barnen sitta med ett pussel eller dyl så blir det ett avslappnat samtal.
- Fråga barnet. Har du tid att samtala nu?
- Du kan behöva ha fler samtal för att hinna igenom frågorna.
- Ha gärna frågorna i huvudet.

1. Förskolan**Är du glad när du går till förskolan?**

Tänk på att ställa frågan så att barnet inte svarar utifrån vad som kan ha hänt på morgonen hemma! Det är viktigt att försöka få ett svar som grundar sig på en känsla och inte "dagsformen" hos barnet.

2. Personalen**Om du är ledsen, vem tröstar dig?**

Tänk på att denna fråga också handlar om hur olika barn väljer att göra när de är ledsna. En del barn väljer att uppsöka en personal, en del väljer att gråta själv. Utifrån dessa olika förhållningssätt får du också olika svar. Tänk på att följa upp med frågor!

3. Kompisar**Är barnen snälla mot dig på förskolan? Har du kompisar att leka med? Vad heter de?**

Tänk på att försöka få ett svar som grundar sig på "långvarig" känsla. Barn är mycket "här och nu", vilket kan göra att de lämnar ett svar som bygger på vad som precis kan ha hänt i en leksituation t.ex.

4. Innelek

Hur är det att leka inne? Vad leker du? Var leker du?

5. Utelek

Hur är det att leka ute? Vad leker du? Var leker du?

6. Samlingar

Tycker du om samlingarna? Får du berätta egna saker i samlingen?

Tänk på att fråga vad som är bra med samlingen, men även vad som inte känns bra.

7. Aktiviteter

Får du vara med och bestämma på förskolan? Vad får du bestämma själv och vad får du inte bestämma själv? Tycker du att fröknarna lyssnar på dig när du vill bestämma?

Detta är en svår fråga att ställa till ett barn. Åter igen kan jag som personal få ett svar som grundar sig på en situation som just precis varit. Här gäller det att tydliggöra vad jag som personal menar med att "få bestämma själv"! Att det är en "övergripande känsla" och inte "här och nu"

Namn: _____

Personnummer: _____

Datum: _____